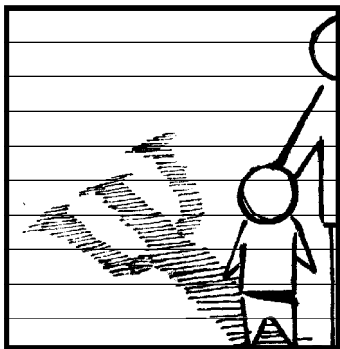

УДК 130.2:7.01:316.7

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ ТА ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ

АННА БОКШАН, старший викладач, Закарпатська
академія мистецтв, Україна
ORCID ID: 0000-0002-5263-2515
buchkivska1810@gmail.com

НАУКОВЕ ОСМИСЛЕННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЯК СУСПІЛЬНОГО, КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ТА ОСОБИСТІСНОГО ФЕНОМЕНА

ANNA BOKSHAN, Senior Lecture, Transcarpathian
Academy of Art, Ukraine

A SCIENTIFIC APPROACH TO UNDERSTANDING AESTHETIC CULTURE AS A SOCIAL, CULTURAL, AND PERSONAL PHENOMENON

У статті здійснено комплексний аналіз теоретичних засад наукового осмислення естетичної культури як складного, багатовимірного та динамічного феномену. Особливу увагу приділено визначенню сутності естетичної культури крізь призму різних наукових підходів – суспільного, культурологічного та особистісного, що дозволяє розкрити її як важливий чинник формування духовного світу людини та гармонізації соціального простору.

Розглянуто еволюцію естетичної культури на різних історичних етапах її розвитку – від класичних уявлень до сучасних інтерпретацій, що відображають зміни у світоглядних орієнтирах суспільства. Проаналізовано вплив історико-культурних процесів на трансформацію естетичних цінностей і норм, а також їх роль у формуванні художньо-мистецького мислення.

У дослідженні визначено основні структурні компоненти естетичної

культури, зокрема естетичну свідомість, естетичні потреби, почуття, смаки та ідеали, а також окреслено їх взаємозв'язок і функціональне значення. Обґрунтовано провідні функції естетичної культури – пізнавальну, виховну, комунікативну, регулятивну та творчу, які забезпечують її вплив на формування ціннісних орієнтацій особистості.

Особливий акцент зроблено на ролі естетичної культури у процесі духовного розвитку людини, формуванні її світогляду, естетичних почуттів і здатності до творчої самореалізації. Розкрито значення естетичної культури в системі освіти, а саме в діяльності закладів вищої освіти та художньо-мистецької галузі як середовищ формування естетичної компетентності майбутніх фахівців.

Досліджено особливості трансформації естетичної культури в умовах сучасних соціокультурних змін, глобалізаційних процесів та цифровізації, що зумовлюють переосмислення традиційних естетичних норм і появу нових форм культурного вияву.

Ключові слова: естетична культура, особистість людини, історичні етапи розвитку, структурні компоненти естетичної культури, заклади вищої освіти, художньо-мистецька галузь.

Summary. The article presents a comprehensive analysis of the theoretical foundations for the scientific understanding of aesthetic culture as a complex, multidimensional, and dynamic phenomenon. Special attention is given to defining the essence of aesthetic culture through the lens of various scientific approaches – social, cultural, and personal – allowing it to be revealed as a significant factor in the formation of an individual's spiritual world and the harmonization of social space.

The evolution of aesthetic culture across different historical stages – from classical concepts to contemporary interpretations reflecting changes in societal worldview orientations – is examined. The influence of historical and cultural processes on the transformation of aesthetic values and norms, as well as

their role in the development of artistic and creative thinking, is analyzed.

The study identifies the main structural components of aesthetic culture, including aesthetic consciousness, aesthetic needs, feelings, tastes, and ideals, outlining their interrelations and functional significance. The leading functions of aesthetic culture – cognitive, educational, communicative, regulatory, and creative – are substantiated, demonstrating their impact on shaping the value orientations of individuals.

Particular emphasis is placed on the role of aesthetic culture in the process of spiritual development, formation of worldview, aesthetic feelings, and the ability for creative self-realization. The significance of aesthetic culture in the educational system is revealed, especially in higher education institutions and the artistic and cultural sphere, as environments for developing the aesthetic competence of future specialists.

The study also explores the features of the transformation of aesthetic culture in the context of contemporary socio-cultural changes, globalization processes, and digitalization, which necessitate the reevaluation of traditional aesthetic norms and the emergence of new forms of cultural expression.

Key words: aesthetic culture, human personality, historical stages of development, structural components of aesthetic culture, higher education institutions, artistic and cultural.

Мета: науково осмислити естетичну культуру в умовах сучасних соціокультурних трансформацій, з'ясувати її роль як суспільного, культурологічного та особистісного феномену у процесах формування ціннісних орієнтацій особистості.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сучасне українське суспільство функціонує в умовах повномасштабних воєнних викликів, що супроводжуються глибокими трансформаційними процесами. Відбуваються суттєві зміни в усіх сферах життєдіяльності: рефор-

мується економічна система з урахуванням воєнних потреб, зазнають переосмислення соціальні взаємини між людьми, посилюється суспільна згуртованість. Водночас активізується утвердження демократичних цінностей і принципів, які набувають особливого значення в умовах захисту державності та національної ідентичності.

Водночас важливі сфери суспільного життя, такі як соціально-економічна, освітня та культурна, зазнають суттєвого оновлення. Ці зміни впливають на кожну людину, адже вони висувають нові вимоги до рівня освіти, виховання та особистісного розвитку.

У суспільстві дедалі більше уваги приділяється формуванню духовного світогляду особистості. Як зазначає В. Кремень, сучасні цивілізаційні процеси висувають нові вимоги до особистості людини. У зв'язку з цим зростає значення освіти, адже саме вона відіграє ключову роль у формуванні особистості, її розвитку та підготовці до життя в сучасному суспільстві. Освіта допомагає людині адаптуватися до змін, розвивати свої здібності та ставати активним учасником суспільного життя (Кремень, 2007).

Сучасне українське суспільство вважає одним з найважливіших завдань виховання та підготовку особистості людини, котра здатна активно взаємодіяти зі світом прекрасного та вмінти глибоко сприймати красу, правильно її оцінювати, а також творчо використовувати в житті художньо-естетичні, мистецькі та дизайнерські цінності.

За таких умов особливо важливим стає питання формування естетичної культури майбутніх фахівців художньо-мистецької сфери. Як вказує дослідник В. Бутенко, сучасний етап розвитку освіти та культури в Україні підтверджує важливість і актуальність цих питань, що зумовлює необхідність глибокого теоретичного вивчення проблем естетичної освіти та виховання молоді, а також створення ефективних педагогічних умов для розвитку естетичної культури та гармонійного становлення особистості.

У сучасних умовах питання формування естетичної культури майбутніх фахівців художньо-мистецької сфери в закладах вищої освіти набуває особливої важливості та актуальності. Естетична культура є складною структурою, що характеризується різноманітними проявами та особливостями функціонування і розвитку. Протягом тривалого часу науковці, діячі культури та представники освітньої сфери намагалися дослідити її сутність, визначити її роль у розвитку суспільства, духовної культури та формуванні особистості людини.

Аналіз досліджень і публікацій. Глибокому розумінню природи естетичної культури сприяли праці відомих українських учених, філософів та діячів культури, серед яких В. Антонович, В. Винниченко, М. Грушевський, М. Драгоманов, М. Коцюбинський, О. Потебня, Г. Сковорода, Леся Українка, Т. Шевченко та інші.

Наукова інтерпретація естетичної культури як особистісної категорії передбачає осмислення її тісного зв'язку з розвитком творчих якостей людини. За результатами наукових досліджень (Т. Андрущенко, В. Виноградова-Бондаренко та ін.), естетична культура відкриває реальні можливості для творчої самореалізації особистості. Вона сприяє виявленню власного бачення естетичних основ художньо-творчого пошуку, застосуванню оригінальних і самобутніх способів художнього проектування та естетизації предметів і явищ навколишньої дійсності.

Як зазначає Л. Фірсова, розвиток естетичної культури особистості виступає не лише чинником особистісного збагачення, але й базисом професійного становлення, забезпечуючи здатність глибоко осмислювати культурні, моральні та духовні цінності, інтегрувати їх у практику власного життя та професійної діяльності (Фірсова., 2001).

Виклад основного матеріалу дослідження. У наукових працях естетичну культуру розглядають у кількох основних аспектах: як суспільне явище, як культурологічну категорію та як важливу характерис-

тику особистості. Естетична культура є важливим суспільним явищем, де відображається здатність людини сприймати, розуміти та створювати прекрасне в навколишньому світі й мистецтві. Значну роль у цьому процесі відіграло суспільне середовище, яке сприяло розвитку художньої та естетичної культури.

Особливість естетичної культури як суспільного явища полягає в тому, що вона виникає, розвивається та функціонує разом з духовними процесами, які відбуваються у соціальному середовищі. У різні історичні періоди люди поступово набували досвіду естетичного сприйняття навколишнього світу.

На основі теоретичного аналізу проблеми та вивчення суспільної зумовленості естетичної культури дослідники розглянули особливості її формування та розвитку на різних етапах історії людства. Для цього проаналізовано історичні умови, у яких людина поступово набувала естетичного досвіду, навчалася сприймати й оцінювати прояви прекрасного у світі. У результаті такого дослідження розкрито зміст і специфіку наукового осмислення естетичної культури в різні історичні періоди. Зокрема, увага приділяється її розвитку у стародавні часи, в Античну епоху, період Середньовіччя, Відродження, Класицизму та Просвітництва, а також у межах німецької класичної естетики, у XIX–XXI століттях та у процесі становлення і розвитку українського суспільства.

Розвиток естетичних уявлень особливо помітний в античний період. У цей час формуються важливі естетичні погляди та принципи взаємодії людини з прекрасним. У працях античних філософів висловлювалася думка, що гармонія притаманна об'єктивному світові – природі, космосу та мистецтву. Саме тому естетична культура почала розглядатися як важлива умова пізнання проявів прекрасного й гармонійного в навколишній дійсності.

У працях таких відомих філософів, як Сократ, Платон і Аристотель, підкреслюється, що естетична культура має ціннісну спрямо-

ваність, пов'язана із суспільною практикою та повинна відповідати потребам і цінностям суспільства.

Античний досвід осмислення прекрасного також показує, що естетична культура митця може суттєво впливати на створення художніх творів. Від рівня естетичної культури митця залежать вибір змісту мистецького твору та його ціннісна спрямованість. Саме тому в античній естетиці підкреслювалося, що прекрасне в житті та мистецтві повинно характеризуватися впорядкованістю, гармонійністю, пропорційністю та цілісністю.

У період Середньовіччя розуміння естетичної культури суттєво змінюється. У цей час вона значною мірою підпорядковується релігійним уявленням і теологічним поглядам. Естетичні ідеї починають будуватися на основі церковних канонів і догматів. У філософії цього періоду часто протиставляються такі поняття, як земне і небесне, тілесне і духовне, емоційне і раціональне.

Середньовічні мислителі закликали відходити від чуттєвого сприйняття навколишнього світу та зосереджуватися на духовних, божественних основах краси. Вважалося, що світ є прекрасним передусім тому, що він створений Богом. Саме тому естетичні уявлення пояснювалися через божественну природу світу. Водночас у цей період починає підкреслюватися важливість суб'єктивного чинника у сприйнятті прекрасного. Уперше значна увага приділяється особистому сприйняттю гармонії. Останню починають розглядати не лише як об'єктивне співвідношення частин і цілого, а як взаємодію між предметом і людиною, котра його сприймає.

В епоху Відродження питання розвитку естетичної культури набувають особливої важливості. У суспільстві значно зростає увага до людини, її особистості, індивідуальності та творчих можливостей. У зв'язку з цим естетична культура наповнюється новими ідеями, що відзначаються оптимізмом, вірою в духовні сили людини та її творчий потенціал.

Подальший розвиток естетичної

культури продовжується в епоху Класицизму. У цей період вона набуває нових рис і особливостей. Естетичний досвід, який людина здобувала через спілкування з мистецтвом і художньою практикою, починає осмислюватися більш раціонально. Естетичні ідеї наближаються до філософського аналізу, а раціоналізм стає основою естетичної діяльності. У результаті такого підходу формується особливе ставлення до мистецтва. Велика увага приділяється чіткості художніх образів, гармонійності композиції, чіткому поділу видів і жанрів мистецтва. Також важливими вважаються правдоподібність зображення та точна передача предметів та явищ у їх реальних просторових і часових зв'язках.

В епоху Просвітництва значна увага приділялася пошукам ідеальної моделі суспільства. Мислителі цього часу прагнули подолати вплив містичних і суто релігійних уявлень, а також різних псевдонаукових і антигуманних ідей, що існували раніше. Особливу увагу приділяли формуванню свідомого громадянина, здатного активно брати участь у суспільному житті. Важливими складниками розвитку людини вважалися її політична, моральна та естетична свідомість. У цей період мислителі намагалися глибше осмислити такі естетичні поняття, як прекрасне, піднесене, гармонія, грація та естетичний смак.

В епоху Просвітництва приділяється значна увага проблемі формування естетичного смаку людини. Дослідники вважали, що розвиток здатності відчувати й розуміти красу має важливе значення для культурного й духовного розвитку суспільства. Зокрема, Ж-Ж Руссо звертав увагу на те, що естетичний смак людини формується під впливом різних чинників. Він вважав, що його основою є природна сприйнятливість людини до прекрасного, однак культура смаку та його розвиток значною мірою залежать від суспільства, у якому живе людина. Філософ Д. Дідро прагнув глибше осмислити природу прекрасного. Він зазначав, що прекрасне не є просто певною властивістю пред-

метів або явищ.

Подальший розвиток уявлень про естетичну культуру пов'язаний з представниками німецької класичної філософії, серед яких були І. Кант, Й. Фіхте, Ф. Шеллінг та Г. Гегель. Вони надавали великого значення ролі естетичної культури в розвитку особистості та розглядали її як важливу складову філософського пізнання світу та використовували естетичні знання для розробки діалектики як універсального методу мислення та для глибшого аналізу проблем естетики (Титаренко, 2009).

У XIX–XXI ст. естетична культура як суспільне явище зазнає значного оновлення та переосмислення. У західній філософії та естетиці цього періоду відбувається критичний перегляд раніше сформованих принципів, поглядів і традицій. Особливої актуальності набувають питання раціонального та ірраціонального, співвідношення розумового й чуттєвого у сприйнятті світу. Учені починають приділяти пильну увагу таким чинникам впливу на естетичне ставлення людини, як воля, почуття, інтуїція, несвідоме. Головним предметом досліджень стає людина та її взаємодія з навколишньою дійсністю в умовах відчуження, соціальних криз і граничних ситуацій.

Дослідження естетичної культури на суспільному рівні дає змогу визначити ключові аспекти її детермінації, адже саме в соціальних формах та способах реагування на прояви прекрасного вона знаходить своє втілення. Як зазначає Л. Оршанський, естетична культура є глобальним і багаторівневим явищем: вона проявляється на соціальному рівні як естетична культура суспільства та на індивідуальному рівні як естетична культура особистості, підкреслюючи взаємозв'язок між розвитком особистості та формуванням культурних цінностей у суспільстві (Оршанський, 2019).

Аналіз соціально-історичного розвитку естетичної культури показує, що цей духовний феномен має фундаментальне значення для всіх сфер суспільного життя. Естетична культура впливає на економіку,

суспільні відносини, побутові практики, трудову діяльність людини, її навчання, відпочинок і саморозвиток. Усвідомлення її ролі спонукає суспільство створювати відповідні умови для розвитку естетичної культури, забезпечувати її збагачення та широке застосування у різних сферах життя, від особистого до суспільного рівня.

Як наголошує науковець В. Титаренко, загальна соціальна функція естетичної культури полягає в удосконаленні людини, сприянні її вільному розвитку та всебічному самоствердженню. Теоретичне дослідження естетичної культури як суспільної категорії демонструє її тісний зв'язок із соціально-історичними процесами, економічними та духовними умовами, культурними традиціями та освітніми практиками певної епохи. Естетична культура є багатовимірним явищем, що динамічно змінюється та збагачується разом з розвитком суспільства (Титаренко, 2009).

Історичний розвиток суспільства свідчить про тісний зв'язок естетичної культури з економічними відносинами, виробничими і трудовими процесами. Водночас вона впливає на соціальні форми свідомості, зокрема мораль, політику, релігію, науку, право та мистецтво. Це дозволяє стверджувати, що естетична культура є вагомим чинником соціально-економічного розвитку.

Наукове осмислення естетичної культури розглядає її як культурологічну категорію, пов'язану з духовними цінностями, художньою та дизайнерською творчістю, розвитком окремих видів і жанрів мистецтва, а також діяльністю, що керується законами краси. Вона тісно інтегрована в мистецький процес, сприяє акумулюванню мистецько-естетичних ідей та творчих програм, збагачує естетичний досвід і світогляд митців, а також формує естетичні уявлення й поняття, необхідні для продуктивної взаємодії людини зі світом прекрасного в мистецтві, дизайні та творчості загалом. Науковець В. Бутенко підкреслює, що краса має складну природу та формується під впливом як об'єктивних, так і суб'

єктивних чинників. Вона є процесуальним явищем, яке постійно змінюється та збагачується, набуваючи конкретного змісту й виразності форми (Бутенко, 2007).

Усвідомлення естетичної культури як культурологічної категорії спонукає до глибокого теоретичного аналізу її ролі в розвитку мистецтва та дизайнерських проєктів. Естетична культура безпосередньо впливає на формування та розвиток різних видів мистецтва, а саме художньої літератури, музики, образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва, фотомистецтва, театру, кіно, хореографії, естрадно-циркового мистецтва та архітектури.

Дослідження в галузі естетики, мистецтвознавства, культурології, дизайну та суміжних дисциплін (Є. Антонович, Л. Бутенко, Л. Левчук, О. Шевнюк та ін.) показують, що естетична культура є ключовим чинником у розвитку мистецтва загалом та окремих його напрямів. Вона сприяє актуалізації та закріпленню естетичних почуттів, ідей, поглядів, цінностей, ідеалів, світоглядних орієнтацій, які є основою створення художніх образів та визначення ціннісного спрямування творів.

Однією з ключових ознак естетичної культури як культурологічного явища є її здатність впливати на розвиток усіх видів мистецтва та дизайну. Незалежно від жанру чи напрямку творчості естетична культура митця виконує генерувальну та акумулювальну функції, спрямовує творчі зусилля на висвітлення аспектів життя, які хвилюють людей, відображають їх духовні потреби та орієнтації (Горголь, 2024). Вона відіграє ціннісно-орієнтаційну роль, дозволяючи мистецьким творам і дизайнерським проєктам висвітлювати актуальні суспільні проблеми, формувати оптимальний рівень їх сприйняття, осмислення та практичного застосування. У результаті естетична культура стає важливим інструментом поєднання творчості митця з потребами та запитамі суспільства.

Теоретичний аналіз естетичної культури як суспільної та культурологічної категорії дозволяє підкрес-

лити її значний потенціал у вирішенні складних і відповідальних завдань на соціальному та культуротворчому рівнях. Водночас варто звернути увагу на ще один важливий аспект її природи, який стосується особистісного виміру естетичної культури. Остання виступає як ключова умова цілісного розвитку людини, формування її найважливіших якостей, здібностей і творчих можливостей.

На думку Г. Шевченко, "одним із завдань сучасного виховання є піднести кожную особистість до найвищого рівня загальнолюдської й національної культури, сформувати потребу і здатність сприймати світ очима митця, ставитися до нього і перетворювати його з позиції майстра-творця. Високий рівень художньо-естетичної вихованості людини як невід'ємна складова загальнокультурного розвитку ефективно впливає на інтелектуальний розвиток, розвиток образного і поняттєвого мислення, моральну поведінку, накопичення художньо-естетичного досвіду, необхідного для формування естетичного ставлення до світу, естетичних поглядів, почуттів та ідеалів, а також на розвиток творчих здібностей, які мають універсальний характер" (Шевченко, 2007, с. 220–221).

У наукових працях ряду вчених (В. Бутенко, І. Корольова, О. Отич та ін.) підкреслюється важливість використання потенційних можливостей естетичної культури у процесі формування особистості. Вона сприяє розвитку низки ключових якостей, творчого потенціалу та здатності людини усвідомлено сприймати, оцінювати й перетворювати навколишній світ, що робить її активним учасником культурного та духовного життя суспільства. Таким чином, естетична культура відіграє неабияку роль у розвитку фізичних, психологічних, соціальних, духовних і творчих якостей особистості, формуванню емоційно-ціннісного ставлення до світу та здатності об'єктивно реагувати на різноманітні життєві ситуації.

Безперечно, протягом життя особистість накопичує важливий досвід, який формується у процесі навчання, спілкування з іншими

людьми, пізнання творів мистецтва та використання різних засобів сприймання інформації. Завдяки цьому формуються певні знання, уявлення та поняття про фізичну красу людини, гармонію її тіла й рухів, цілісність розвитку окремих частин організму. Досвід не залишається поза увагою, а інтегрується у сферу естетичної свідомості, де він стає джерелом саморозвитку та самовдосконалення.

Наукова інтерпретація естетичної культури як особистісної категорії підтверджує її широкий потенціал у розвитку психологічних якостей людини. Як підкреслює С. Максименко, "особистість – це форма існування психіки людини, що становить собою цілісну систему, здатну до саморозвитку, самовизначення, свідомої предметної діяльності та саморегуляції, яка має свій унікальний і неповторний внутрішній світ" (Максименко, 2005, с. 18). Дослідження у галузі загальної та вікової психології (І. Бех, В. Білан, Л. Виготський, В. Роменець та ін.) підтверджують необхідність систематичного розвитку психологічних сил людини, зокрема таких складових, як почуття, мислення, увага, пам'ять, уява, сприймання та інші психічні процеси.

Важливу роль у такому процесі відіграють не лише зовнішні чинники, а й внутрішні – ті, що пов'язані з активним використанням знань, поглядів і досвіду, здобутого через естетичну культуру. Іншими словами, естетична культура не лише формує художньо-естетичне ставлення до світу, а й стимулює розвиток психологічних здібностей особистості, допомагає ефективно організовувати внутрішній психічний світ і гармонійно використовувати власні ресурси для самореалізації (Горголь, 2024).

Наукова інтерпретація естетичної культури як особистісної категорії дозволяє також підкреслити її роль у розвитку соціальних якостей людини. Цей аспект особливо актуальний у сучасних умовах демократизації суспільних відносин, де формування здатності до цивілізованої взаємодії з іншими людьми набуває першочергового значення. Естетична культура

допомагає особистості усвідомлювати важливість поваги до честі, свободи та прав людини, сприяє розвитку відповідальності та здатності сумлінно виконувати соціальні обов'язки (Томашевський, 2020).

Перебуваючи в соціумі, людина повинна дотримуватися певних норм поведінки, підтримувати і розвивати національні, родові та сімейні традиції, а також усвідомлювати цінності, що передаються з покоління в покоління. Естетична культура сприяє формуванню здатності цінувати і примножувати соціальні й культурні надбання, гармонійно поєднувати власні потреби з інтересами суспільства та усвідомлено будувати своє життя в умовах цивілізованого співіснування.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, естетична культура не лише збагачує внутрішній світ особистості, а й формує її здатність усвідомлено і гармонійно взаємодіяти з соціумом, сприяючи становленню громадянина, котрий здатен поєднувати власні цінності з потребами суспільства.

Естетична культура як особистісна категорія передбачає її наукове осмислення у тісному зв'язку з духовним змістом та розвитком духовних якостей людини. Даний аспект виділяється особливо, оскільки естетичне та духовне в системі розвитку особистості взаємодоповнюють одне одного, збагачують внутрішній світ людини, створюючи необхідну основу для глибокого входження у світ естетичних, моральних, правових, наукових, мистецьких, теологічних, політичних та ідеологічних цінностей.

Отже, на основі проведеного теоретичного аналізу естетичної культури можемо констатувати, що вона є складним і багатоаспектним феноменом, який має багатовікову історію розвитку та функціонування. Естетична культура характеризується тісним взаємозв'язком із суспільним життям, розвитком культуротворчої сфери, а також формуванням найважливіших рис і якостей особистості, що включають емоційну чутливість, моральні орієнтири, со-

ціальну відповідальність і творчий потенціал.

Усвідомлення таких аспектів дозволяє інтерпретувати естетичну культуру як суспільну, культурологічну та особистісну категорію, що відкриває широкі можливості для визначення її ролі та значення в удосконаленні суспільних відносин, розвитку художньої практики та підготовці особистості до ефективної життєвої і професійної діяльності.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в поглибленому міждисциплінарному аналізі естетичної культури, зокрема, вивченні механізмів її формування та розвитку в умовах сучасних соціокультурних трансформацій, а також у дослідженні її впливу на становлення ціннісних орієнтацій і духовного розвитку особистості.

ЛІТЕРАТУРА

Бутенко, В. Г. (2007). Педагогіка краси як теоретико-методична основа естетичної освіти і виховання молоді. *Педагогічна і психологічна науки в Україні*. Київ: Педагогічна думка.

Горголь, В. П. (2024). Формування естетичної культури майбутніх хореографів у процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти. (Автореф. дис. ... канд. пед. наук). Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна АПН України. Київ.

Кремень, В. Г. (2007). Якісна освіта і нові вимоги часу. Київ: Педагогічна думка.

Максименко, С. Д. (2004). Теоретико-методологічні засади генези особистості. *Теоретико-методологічні проблеми розвитку особистості в системі неперервної освіти. Матеріали методологічного семінару АПН України*, 18–34. Київ.

Оршанський, Л. В. (2019). Есте-

тична культура майбутніх фахівців у галузі дизайну: сутність та структура. *Молодь і ринок*, 7 (174), 23–28.

Титаренко, В. П. (2009). Теорія і практика формування естетичної культури майбутніх учителів трудового навчання засобами українських народних промислів. (Автореф. дис. ... доктора пед. наук). Інститут педагогіки АПН України. Київ.

Томашевський, В. В. (2020). Теоретичні і методичні засади формування естетичної культури майбутніх дизайнерів у закладах вищої освіти. (Дис. ... доктора пед. наук). Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. Хмельницький.

Фірсова, Л. С. (2001). Формування естетичної культури майбутніх учителів засобами декоративно-прикладного мистецтва. (Автореф. дис. ... канд. пед. наук). Криворізький державний педагогічний університет. Кривий Ріг.

Шевченко, Г. П. (2007). Естетичне одухотворення студентської молоді. Київ: Педагогічна думка.

Ясенев, О. П. (2023). Формування художньо-естетичних компетентностей у студентів-художників у процесі навчання в ЗВО. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, 4, 92–99. URL <https://doi.org/10.32461/2226-3209.4.2023.293723>

REFERENCES

Butenko, V. H. (2007). Pedagogy of beauty as a theoretical and methodological basis for aesthetic education and upbringing of youth. Kyiv: Pedagogical Thought.

Gorgol, V. P. (2024). Formation of aesthetic culture of future choreographers in the process of professional training in higher education institutions (Author's abstract of the dissertation ... PhD in Pedagogical Sciences). Kyiv.

Kremen, V. H. (2007). Quality education and the new demands of the time. Kyiv: Pedagogical Thought.

Maxymenko, S. D. (2004). Theoretical and methodological foundations of personality genesis. Theoretical and methodological problems of personality development in the system of continuous education. (Materials of the methodological seminar of APS of Ukraine, pp. 18–34). Kyiv.

Orshansky, L. V. (2019). Aesthetic culture of future specialists in the field of design: essence and structure. *Youth and Market*, 7(174), 23–28.

Tytarenko, V. P. (2009). Theory and practice of forming aesthetic culture of future labor education teachers by means of Ukrainian folk crafts (Author's abstract of the dissertation ... Doctor of Pedagogical Sciences). Institute of Pedagogy. Kyiv.

Tomashevskyi, V. V. (2020). Theoretical and methodological foundations for forming aesthetic culture of future designers in higher education institutions. (Dissertation ... Doctor of Pedagogical Sciences). Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy. Khmelnytskyi.

Firsova, L. S. (2001). Formation of aesthetic culture of future teachers by means of decorative and applied arts (author's abstract of the dissertation ... PhD in Pedagogical Sciences). Kryvyi Rih State Pedagogical University. Kryvyi Rih.

Shevchenko, H. P. (2007). Aesthetic enrichment of student youth. Kyiv: Pedagogical Thought.

Yasenev, O. P. (2023). Formation of artistic and aesthetic competencies in art students during higher education. *Bulletin of the National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts*, 4, 92–99. URL

<https://doi.org/10.32461/2226-3209.4.2023.293723>

Стаття надійшла 28.06.2026 р.

